

SPOŠTOVANE TOVARIŠICE IN TOVARIŠI DELEGATI!

Poročilo o uresničevanju družbenega plana občine Ljubljana—Šiška za obdobje od 1976 — 1980 za prvo polletje 1980 oziroma z oceno do konca leta 1980 obravnavamo v času, ko se v naših samoupravnih organizacijah in skupnostih delavci z osebnim izjavljanjem odločajo o sprejemu temeljev plana oziroma samoupravnih sporazumov o temeljih plana. To je, ko se v sferi materialne proizvodnje ter družbenih dejavnosti odločamo za razvojne usmeritve, katerih cilj je zagotovitev stabilizacije gospodarstva, zagotoviti z delom in znanjem ter na domače se vire naslanjajoč repromaterial in surovine, zagotoviti optimalno višji dohodek in s tem realni doseženi standard.

Medtem, ko sprejemamo takšne odločitve, se v svetu okrog nas pojavljajo znaki naraščajoče se krize, ki se kaže skozi večanje števila nezaposlenih v državah evropske gospodarske skupnosti (števila presega nezaposlenost iz leta 1929, vendar je število zaposlenih večje za več kot enkrat); dalje skozi vse večjo problematiko pri dobavi energije, kar vse ima za posledico veržno reakcijo dvigovanja cen, s tem pa tudi inflacije. Na ta način se kupna moč prebivalstva zmanjšuje, lahko in že do takšne mere, da je ogrožena normalna svetovna družbena reprodukcija, ki ima logične posledice na svetovnem trgu, zlasti v mednarodni delitvi dela ter v zunanjetrgovinski menjavi. Tudi Jugoslavija, ki s svojo stopnjo rasti v preteklosti ni občutila posledic teh dejstev, je morala s svojo dolgoročno usmeritvijo za obdobje 1981 — 1985 zmanjšati stopnjo rasti realnega družbenega proizvoda, zavedajoč se, da bo prihodnost zahtevala najmanj polovico novoustvarjenega družbenega proizvoda za zagotovitev energije in surovin, ki bodo postajala vse dražja. V tem kontekstu torej, zavedajoč se položaja svetovnega gospodarstva analiziramo preteklo plansko obdobje 1976 — 1980 s stališča občinskega gospodarstva. Struktura naše ga gospodarstva je namreč takšna, da zagotavlja več kot 50 % izvoza med vsemi ljubljanskimi občinami in je po svoji ekonomsko reprodukcijski moči eno najboljših v republiki, zelo visoko pa kotira tudi v jugoslovanskem merilu. Naj to ilustrira naslednji podatek: občinski izvoz je indeksiran v obdobju I. — III. 1980 v primerjavi z enakim obdobjem 1979 z 155, slovenski z 138, jugoslovanski pa z 132. Takih primerjav pa bi bilo lahko še več. Vse govore v prid podobnim dejstvom.

Vendar mi dovolite najprej nekaj besed o splošni organiziranosti našega gospodarstva in pogled na prehojeno pot. Z ustavno preobrazbo v naše gospodarstvo na podlagi zakona o združenem delu smo začeli vzpostavljati družbenoekonomske odnose z ustanavljanjem novih oblik asociacije združenega dela. Tako smo še danes priča nenehne vitalizacije v OZD, saj lahko govorimo, da se vsak trenutek nahaja v statusnih spremembah okrog 10 OZD, ki se bodisi združujejo v višje oblike kot so DO SOZD, kakor tudi razdružujejo v več temeljnih organizacij združenega dela. Te statusne spremembe delno vplivajo tudi na analitsko nepopolno zajemanje gibanja, ki pa v končni konsekvenci ni tako pomembno. Bolj pomembno je dejstvo, da se proces preobrazbe OZD počasi umirja, kar doprinaša k trdnosti gospodarenja v občini.

Ustanavljanje SIS s področja materialne proizvodnje še vedno ni v celoti dokončano. Poleg SIS komunale, stanovanjskega gospodarstva, protipožarne varnosti ter kmetijstva je v teku oblikovanje stavbnih zemljiške skupnosti, ki naj bi s svojo ustanovitvijo pripomogle k kompleksnosti SIS materialne proizvodnje, katerih poglavitna naloga je gospodarenje s prostorom. Preteklost nam je pokazala, da so ustanavljanje teh SIS spremljale velike težave, škripalo (oziroma še škripa) v delegatskem pokrivanju baze, nedokončana je delitev dela med SIS ter njihovimi strokovnimi službami, ponekod te niti ne obstojajo (razen tajnikov SIS) itd. Vse to seveda v določeni meri vpliva na to, da se družbenoekonomski odnosi v teh SIS ne odvijajo v smislu dogovorjenih izhodišč in vse preveč je očitna odsotnost samoupravnih interesnih skupnosti s področja materialne proizvodnje in delu krajevnih skupnosti, v koordinacijah v OZD ter v Skupščinskem delu občine. Dokaj pozna ustanovitev nekaterih SIS s področja materialne proizvodnje (kmetijstvo, protipožarna) onemogoča, da bi lahko dali zaokroženo celoto delovanja celotne infrastrukture SIS materialne proizvodnje. Vendar se skozi operativno izvajanje nalog, skozi samoupravne sporazume ali dogovore o povezovanju občinskih SIS materialne proizvodnje v mestu kaže še premajhna origiranost občinskih SIS.

SIS s področja družbenih dejavnosti so v procesu ustanavljanja in v tekočem srednjeročnem obdobju 1976 — 1980 doživele kvalitetne spremembe. Tako v organizacijskem kot v samoupravnem pogledu, čeprav moramo ugotoviti, da tudi delegatski sestav in njegovo delovanje v bazi ni prirejeno hitrim spremembam na področju izvajanja tekoče ekonomske politike in njenih ukrepov. Gre namreč za dejstvo, da so seje Skupščine SIS družbenih dejavnosti bolj poredko sklicane, IO teh Skupščin pa morajo v sprejemanju sklepov v pristojnosti skupščine iskati načine in oblike, kako priti do takih sklepov. Ukrepi na področju tekoče ekonomske politike v današnjem času, pa terjajo prisotnost, stalno prisotnost celotnega delegatskega sistema.

V letu 1979 ter 1980 je bilo veliko napora vloženega v sprejemanje zveznih in republiških sistemskih zakonov, kar je nedvomno še bolj angažiralo celotni delegatski sistem. Če k temu dodamo še to, da so bile seje vseh zborov vseh Skupščin DPS in SIS po vsebini dnevnih redov močno prenatrpane, se to ni odrazilo v slabši kvaliteti.

Gospodarstvo občine, ki združuje 192 OZD s področja gospodarstva ter 35 OZD s področja negospodarstva je prvo polletje 1980 zaključilo dokaj uspešno. S stališča primerjave med planiranimi in realiziranimi cilji bi kazalo poudariti naslednje:

— Rezultati poslovanja v prvi polovici leta z oceno do konca leta pomenijo seštevek vseh prizadevanj v celotnem obdobju 1976 — 1980;

— Dokaj ugodni poslovni rezultati v letu 1980 že tudi popravljajo nastala odstopanja v preteklih letih, s čemer poprečje celotnega obdobja v nekaterih elementih izboljšujejo.

— Oba ta dejstva pa sta obenem tudi metodološka počlaga za ocločanje razvojnih usmeritev v drugo srednjeročno obdobje.

Globalni razvojni kazalci, kot je družbeni proizvod smo v planskem obdobju načrtovali s stopnjo rasti 6 %. S smernicami smo ga v letu 1977 predvideli s stopnjo 7, za leto 1978 s stopnjo 8, za leto 1979 s stopnjo 7 ter v letu 1980 s stopnjo 4 zaradi sprejetih stabilizacijskih ukrepov.

Če pogledamo realizacijo, potem pomeni, da bomo srednjeročno obdobje zaključili s poprečno planirano rastjo kar je ugodno. V strukturi družbenega proizvoda sta družbena produktivnost dela in zaposlovanje. Družbena produktivnost je bila v družbenem proizvodu prisotna s povprečjem 3,7 % ali 60 %, dččin je bilo zaposlovanje v rasti v povprečju 2,3 % ali 40 %, kar je sicer pozitivno, vendar, če upoštevamo kvalifikacijsko strukturo novo zaposlenih (izračunamo za I. 1978) pa lahko ugotovimo, da smo zaposlovali ekstenzivno, da nismo zagotovili pravičnega razmerja. Namesto, da bi od 100 novih delavcev zaposlili 70 kvalificiranih in 30 nepriučeni je bila realizacija največkrat obrnjena. Ra zumljivo, da je v takih primerih živo delo za svojo acaptacijo terjalo dodatno usposabljanje in stroške, kar se je v končni konsekvenci odrazilo tudi na obsegu rasti stroškov oziroma manjšega dohodka. V okviru vsakoletnih kadrovskih bilanc v prihodnjem srednjeročnem obdobju je pričakovati odpravo takšnih odklonov.

Rast realnih osebnih dohodkov je bila za celotno srednjeročno obdobje načrtovana v stopnjah. Vendar se je s smernicami za leto 1978 ta stopnja spremenila na 4, v letu 1979 ter v letih 1980 pa na 3. Če ugotovimo gibanje realnih osebnih dohodkov za celotno srednjeročno obdobje, potem je bila oziroma, bo poprečna stopnja dosežena s 3, to pa pomeni prekoračitev za polovico. Gibanjem osebnih dohodkov je iz vršni svet namenil več pozornosti. V letu 1980 sprejeti dogovor o uresničevanju družbene usmeritve delitve dohodka je prinesel nove obveznosti do tega problema. Čeprav občinsko gospodarstvo v povprečju zaostaja za 18 — 25 % z osebnimi dohodki za rastjo dohodka, pa se znotraj tega še pojavljajo primeri odstopanja od dogovora o uresničevanju družbenega usmerjanja delitve dohodka. V bistvu gre za dvoje problemov ob spremljanju tega pojva. Prvi, podatki s strani SDK za I. tromesečje so bili neuporabni. Drugi, uporabniki družbenih sredstev ne spoštujejo omenjeni dogovor. Poleg tega nastajajo številni primeri, ko OZD in druge asociacije izplačujejo osebne dohodke v času, ko so v izgubi. Doslej se je temu področju družbene reprodukcije namenilo sistemsko premalo pozornosti, vendar je že izšel zakon, ki sanira to področje delitve že po zaključnem računu za I. 1980. Izvršni svet spremlja gibanja, za kar se je obvezal s svojim akcijskim programom. Izvršni svet je mnenja, da to področje ne gre urejevati z administrativnimi ukrepi (čeprav so možni tudi ti) marveč, da je potrebno s študijsko analitičnimi raziskavami ugotavljati zatečena razmerja delitve ter predvsem korigirati usmeritve v nekaterih branžnih sporazumih, ki so presegle vse nam znane meje delitve. V tem pogledu

pričakujemo tudi več rezultatov od SAS ZSS, ki meji to področje, obenem pa tudi večjo angažiranost DPO v OZD.

Zunanjetrgovinska menjava je bila v srednjeročnem obdobju 1976 – 1980 načrtovana z zelo smelo rastjo 13,2 % izvoza in 12,3 % uvoza, kar naj bi pomenilo, da bi bil izvoz pokrit za več kot 100 %. Pričakovati je, da bo izvoz v srednjeročnem obdobju v celoti presegel za 31 % planirano stopnjo, uvoz pa bo presegel 11,4 % planirano stopnjo. Kljub temu pa se kaže tendenca zmanjševanja uvoza, saj je razmerje med izvozom in uvozom bilo planirano 100 : 92, ob koncu srednjeročnega obdobja pa se bo približalo 100 : 79. Razumljivo je, da bi bilo to razmerje še ugodnejše, če se ne bi v občinskih analizah pokazala fiktivna izguba kot plinifikacija SR Slovenije.

V letu 1980 v prvem polletju so opazne močnejše tendence upadanje uvoza. Zlasti repromateriala in surovin. Četudi je to gledano relativno lahko pozitivno, pa bi brez poglobljenih analiz o tem pojavu le stežka dali pozitivno mnenje, kajti izvršni svet meni, da je to znižanje le bolj rezultat težav v oskrbi z repromaterialom in surovinami iz uvoza, kot pa odločitve OZD o zamenjavi strateških virov surovin in repromateriala. Kljub vsemu pomeni zmanjšanje trgovina pomemben delež v družbeni reprodukciji in zato zasluži podrobnejšo obravnavo in analizo. V prvi polovici leta 1980 se učinki devalvacije še niso poznali.

V našem gospodarstvu se že skozi celotno petletno obdobje pojavljajo ciklično OZD z izgubami. Medtem, ko so v procesu sezonskih oscilacij izgube v nesezoni opravičljive in se tekom leta pokrijejo same od sebe, pa smo imeli tudi OZD, za katere je bilo potrebno sprejeti ukrepe družbenega varstva, poseči v sklade občinskih rezerv do popolnega izpraznjenja, iskala se je pomoč izven občine in v združenih sredstvih OZD ter bank. Če lotno področje izgub še ni sanirano in ravnokar teče proces sanacije v osmih OZD v občini. Izvršni svet je vseskozi reševal nastale izgube obenem z drugimi dejavniki, v letošnjem letu pa si je s svojim akcijskim programom zadal nalogo, da gre v globlje analize vzrokov nastalih izgub in že prvi, površni pregledi so pokazali, da so izgube bile rezultat nestrokovnih usmeritev, pa tudi samoupravnih odnosov v preobrazbi DO na TOZDE. Izvršni svet tudi meni, da je stalno pojavljanje izgub lahko dolgoročna posledica, ki bo oremogočila uresničitev ciljev s prestrukturiranjem gospodarstva, zato bo z ukrepi tekoče ekonomske politike ter z doslednim izvajanjem zakona o sanaciji OZD stalno posegal v to problematiko z namenom, da se izgube za trajno odpravijo.

V procesu prestrukturiranja gospodarstva občine smo na področju investiranja šli skozi dve fazi. Prva je bila v letih 1976 – 1978, ko je ob izobilju investicijskih sredstev manjkalo ustreznih razvojnih programov. Druga faza je pričela leta 1979, ko je obilje programov spremljalo pomanjkanje sredstev. Zato se je v letu 1980 pristopilo k sklenitvi dogovora o merilih za presojo investicij v letu

1980, katerega veljavnost naj bi se podaljšala za srednjeročno obdobje 1981 – 1985. V okviru občinske politike investiranja je bila prisotna še vedno zaprtost OZD do investiranja v krajih, kjer je vir delovne sile konstanten in avtohton. Tako pa se je bruto investicija na delovno mesto in njegovo infrastrukturo zaradi mehaničnih prilivov delovne sile stalno dražila. V prihodnjem srednjeročnem obdobju so opazne, nekatere preusmeritve, vendar so po obsegu še zelo skromne. Če najbolj grobo pogledamo v prihodnje investicije glede na kriterije pričakovanega dohodka na delavca (svetovna ekonomija priznava vlaganje do 13,5 MIO oziroma 135.000.— za vlaganje v nezahtevno tehnološko proizvodnjo, dočim vlaganje do 50.000.— din ali 1.350.000.— din štejejo za zahtevna tehnološka vlaganja) potem je slika tega v prihodnosti:

do 150.000.—	2 OZD
Od 150.000.— — 250.000.—	22 OZD
250.000.— — 350.000.—	25 OZD
350.000.— — 500.000.—	43 OZD
nad 500.000.—	47 OZD
	139

kar kaže na vitalnost gospodarstva v prihodnje, kljub dejstvu, da je pričakovati ukinitve nekaterih investicij vsled zmanjšanja obsega sredstev. Vendar so usmeritve pozitivne.

Ob zaključku tovarišice in tovariši delegati bi rad pritegnili vašo pozornost k enemu bistvenemu problemu. To je prostor. V sistemu celokupnega, to je ekonomskega, socialnega in prostorskega planiranja je prostor tista kategorija, ki jo na široko ne moremo povečati. V naši preteklosti smo posegali z urbanizacijo v vitalno kmetijske prostore I. — reda. S tem smo mehanizacijo povečali, vendar smo ob tem zanemarjali posege v manj obdelane površine. V letošnjem letu smo sprejeli GUP. Sprejemali bomo tudi kmetijski prostorski načrt. V njem bodo za prihodnje generacije opredeljeni predeli gradnje ali kmetijstva v ožjih ter širših središčih občine. Me nimo, da je tako tudi prav. Kmetijski prostorski načrt prihaja z zamudo vendar še toliko pravočasno, da bo lahko podlaga za izvajanje nalog iz dogovora o temeljnih družbenega plana republike in občine, ki nalaga kmetijstvu velike in pomembne naloge zagotoviti na lastni zemlji 80 % prehrane. Le z discipliniranim posegom v prostor ter ob uporabi visoke tehnologije v kmetijstvu, bomo to uspeli.

Izvršni svet s tem, ko podaja Skupščini poročilo o uresničevanju družbenega plana za prvo polovico leta 1980 obenem že tudi analizira celotno gibanje srednjeročnega plana 1976 – 1980. Zato je to poročilo ocena celotnih tokov in izvršni svet meni, da bi se s tem širšim poročilom seznanila tudi delegatska baza. Predlagamo, da Sk upščina sprejme to poročilo.

IZVRŠNI SVET

BELEŽKE: